

Autoriteit Consumenten en Markt
Directie Toezicht Energie
Postbus 16326
2500 BH Den Haag

Datum: 4 juni 2025
Uw kenmerk: zaaknummer ACM/23/184255

Per mail: ACM-post@acm.nl

Onderwerp:

Zienswijze op het ontwerpbesluit voor de groepstransportovereenkomst d.d. 24 april 2025.

Geachte heer/ mevrouw,

Namens de bij het programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland betrokken partijen dien ik hierbij een zienswijze in op het ontwerp-codebesluit voor de groepstransportovereenkomst (GTO), gepubliceerd op 24 april 2025. De GTO zien wij als een belangrijke stap om energiehubs te vormen, de netcongestieproblematiek op te lossen en de energietransitie te versnellen.

In Oost-Nederland hebben de provincies Gelderland en Overijssel samen met de Ontwikkelmaatschappij Oost NL de handen ineen geslagen om de ontwikkeling van Smart Energy Hubs te stimuleren en te versnellen. Hiervoor is in 2022 een programma opgezet om in Overijssel en Gelderland 10 Smart Energy Hubs te realiseren, kennis en ervaring op te doen, en van elkaar te leren. Dit programma loopt inmiddels drie jaar. Binnen het programma wordt uitgebreide ervaring opgedaan op tien verschillende bedrijventerreinen, in twee provincies. Dit betreft zowel recent ontwikkelde of in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen als reeds lang bestaande bedrijventerreinen met een complexe ondergrondse infrastructuur. De opgedane ervaringen op deze terreinen worden door de verschillende Smart Energy Hub Regisseurs gedeeld. In deze setting hebben wij met elkaar het ontwerpbesluit van de ACM besproken en onze, hieronder beschreven zienswijze opgesteld.

Consultatievraag 1: lokale afstemming invoeding en afname

De ACM is benieuwd naar uw visie op de wenselijkheid om via kWh een prikkel te bieden om afstemming van lokale invoeding en afname te stimuleren en, zo ja, op welke manier dat volgens u ingericht zou kunnen worden? "Het transporttarief dient ter dekking van de kosten van de door de netbeheerder beheerde infrastructuur voor zover deze kosten geen deel uitmaken van de aansluitkosten." - ACM

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Opwek en afname die binnen een groep op elkaar afgestemd worden, worden getransporteerd via de infrastructuur van de netbeheerder. Door, zoals wordt voorgesteld, de kWh volledig netto af te rekenen, wordt er geen rekening gehouden met het feit dat weliswaar het net binnen de groep zwaarder belast wordt, maar deze afstemming binnen de groep een zwaardere belasting van hoger gelegen netdelen voorkomt, dan wel de hoger gelegen netdelen ontlast.

Een korting die de kostencomponenten van de netbeheerder op het lokale net en hoger gelegen delen splitst, zou het meest eerlijk zijn. De groep betaalt dan het volle tarief voor netto-afname (afname op groepsniveau; de energie die het collectief als geheel afneemt van het hoger gelegen net na het optellen van alle individuele profielen binnen de groep, inclusief de opwek en "van nature" aanwezige gelijktijdigheid in de groep) en een gereduceerd tarief voor het overgebleven deel van de

bruto-afname (afname op individueel niveau; alle individuele afnameprofielen opgeteld). Zo wordt er recht gedaan aan het idee dat de partijen die bijdragen aan een efficiënter gebruik van het net, relatief minder gaan betalen, en partijen die dat niet doen relatief meer.

Aanbeveling I:

Houdt het eenvoudig. Reken kWh netto af, maar reken daarboven een gereduceerd tarief voor de overgebleven individuele afname, waarmee alleen gecompenseerd wordt voor het gebruik van de lokale infrastructuur op hoger gelegen netdelen (aansluiting, ring, eventueel onderstation). Het uitgangspunt moet zijn: hoe efficiënter het net wordt gebruikt, des te goedkoper het voor iedereen wordt.

Consultatievraag 2: transitieperiode

De ACM is op zoek naar een goede balans en vraagt zich dan ook af of een kortere transitieperiode van bijvoorbeeld maximaal twee jaar voldoende zou kunnen zijn.

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

De transitieperiode biedt meer zekerheid aan bedrijven die zonder groep al genoeg vermogen hebben. Echter als bedrijven dankzij de groep kunnen uitbreiden (opwek/verbruik) of vestigen, is de mogelijkheid tot uittreden van andere bedrijven juist een extra onzekerheid. Hun investeringen kunnen immers mogelijk niks meer waard zijn als de groep uit elkaar valt. Het is dus maar de vraag of de transitieperiode de groepsvorming stimuleert. Kortom; voor de ene groep is een transitieperiode wenselijk (en dan is een paar jaar wenselijk) waar het voor de andere groep juist prettig is om de afspraken direct definitief vast te leggen. Voor de netbeheerders is het fijn om te weten dat het maximaal 3 jaar is; daarna kunnen zij het “gewonnen” GTV uitgeven. Indien een groep bedrijven geen transitieperiode wil, kan dat vermogen direct worden herverdeeld.

Aanbeveling II:

Stel de mogelijkheid van een transitieperiode voor 3 jaar in, maar maak de mogelijkheid van géén, of een kortere transitieperiode ook mogelijk. Het al dan niet afspreken van een transitieperiode en de lengte ervan wordt daarmee een expliciet onderhandelingspunt tussen de deelnemende partijen in een GTO, waarbij de netbeheerder de uitkomst moet accepteren met een maximum van 3 jaar.

Aanbeveling III:

Bij toetreding tot een groepscontract van een ondernemer met een lopende capaciteitsaanvraag, wordt de oorspronkelijke aanvraag en de daarbij behorende plek op de wachtrij behouden. Indien netcapaciteit beschikbaar komt, wordt deze in eerste instantie aan de groep toebedeeld, maar behoud de ondernemer binnen de transitieperiode het recht zijn eerdere aanvraag te effectueren.

Samenvatting punt 4

De groepstransportovereenkomst maakt het ten slotte eenvoudiger om samen te investeren in bijvoorbeeld duurzame opwek en opslag

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Zeker, echter bij opslag maar ook bij opwek zijn er nog veel kosten die dubbel betaald worden door een groep (per kWh, zie hierboven vraag 1, en leverancierskosten). Dit maakt investeren in gezamenlijke assets minder haalbaar. Een korting, die zorgt dat je alleen betaalt voor het deel van het net dat je daadwerkelijk gebruikt, zou hier een mooie stap in kunnen zijn.

Dit onderbouwt Aanbeveling I3.5

Bepalen van het gecontracteerde transportvermogen van de groep

Onderdeel 92 t/m 107: en daarbinnen specifiek onderdeel 106 [...] voor zover deze plannen voldoende concreet zijn en binnen een redelijke termijn uitgevoerd zullen worden. De wijze waarop de netbeheerder de concreetheid van de plannen dient te beoordelen sluit aan bij de wijze waarop de netbeheerder deze beoordeelt bij toepassing van GOTORK. Dit betekent dat concrete plannen die binnen een jaar gerealiseerd worden meegenomen dienen te worden bij het bepalen van het groeps-GTV [...]

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

De ervaring leert dat historische profielen niet volstaan om de ondernemer toekomstzekerheid te bieden. Tegelijkertijd heeft het voor niemand zin en is het onredelijk wanneer vage toekomstplannen vertaald worden naar extra GTV. De kunst is het vinden van een win-win voor zowel de ondernemer als de DSO: zekerheid van ondernemen (incl. groei en verduurzaming) én het vrijspelen van netcapaciteit. In de lopende pilots constateren wij dat een onderbouwd toekomstprofiel, getoetst door de netbeheerder, dat kan faciliteren. Om welk toekomst jaar dat gaat is niet relevant; de mate van onderbouwing is leidend. Ter illustratie; voor nieuwbouw is vaak een ingroeitermijn voorzien, en enkele jaren groei. Datzelfde geldt voor veel logistieke bedrijven, die stapsgewijs hun wagenpark elektrificeren en laadinfrastructuur realiseren. Een toekomstprofiel voor bijvoorbeeld 2030 is dan geen onrealistisch beeld.

Aanbeveling IV:

De groep doet, ook bij uitbreiding van het aantal deelnemers, een onderbouwd voorstel voor het gewenste toekomstige vermogen, rekening houdend met het slim benutten van capaciteit in de tijd. Het uitgangspunt kan zijn 5 jaar, en een langere termijn, als deze stevig te onderbouwen is. De DSO toetst dit op redelijkheid of doet een onderbouwd tegenvoorstel.

3.6 Toe- en uittreding van partijen binnen de groep

Onderdeel 111: Op basis van het historische profiel, of het geprognosticeerde verbruiksprofiel, van de nieuwe deelnemer wordt vervolgens bepaald hoeveel GTV er extra aan de groep toegekend wordt door zijn deelname.

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Dit roept vragen op.

- Worden bij zowel het historische als bij het geprognosticeerde profiel verbruik en opwek meegenomen?
- Veronderstellende dat verbruiks- en opwekprofiel beide worden meegenomen: kan er ook sprake zijn van GTV in mindering brengen in plaats van extra GTV? Als bijvoorbeeld een grote opwekker bij een groep verbruikers komt, kan de gezamenlijke historische piek lager liggen dan die van de originele groep. Als GTV in zo'n geval niet omlaag wordt gezet, kunnen er gekke situaties ontstaan waarbij het beter is om een partij toe te voegen dan om er meteen mee te starten.
- Wordt hier ook rekening gehouden met (onderbouwde) toekomstplannen?

Aanbeveling IV:

Houdt de regels hetzelfde ongeacht de volgorde van in- en uittreden.

Onderdeel 112: Het instappen van een aangeslotene zonder individueel GTV als nieuwe deelnemer bij een bestaande GTO heeft geen verhoging of aanpassing van het groeps-GTV tot gevolg.

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Wordt hier bedoeld geen GTV voor afname én teruglevering, of één van de twee? Als iemand bijvoorbeeld alleen geen afname-GTV heeft, maar wel opwekt, geldt hetzelfde als bij 111. Iemand zonder GTV voor afname én teruglevering, heeft geen historisch profiel, geen geprognosticeerd profiel en alleen een redelijk uit te leggen toekomstverwachting. Deze partijen passen al in eerdere afspraken en hoeven hier niet nogmaals benoemd te worden.

Aanbeveling V:

Houdt de regels hetzelfde, ook voor partijen zonder GTV.

Onderdeel 115: Daarnaast stellen zij dat de som van het aan elk van de leden toe te wijzen individuele GTV bij uittreden van de groep niet groter mag zijn dan het groeps-GTV. Het vermogen dat het uittredende lid meeneemt, wordt in mindering gebracht op het groeps-GTV.

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Dit voelt oneerlijk: als je instapt mag je GTV's niet optellen omdat de netbeheerder al rekening hield met toevallige gelijktijdigheid, maar als je het terugkrijgt, geldt wel de som en wordt er geen rekening meer gehouden met gelijktijdigheid.

Aanbeveling VI:

Houdt de regels hetzelfde, ook bij uittreden. De groep krijgt de kW-max op basis van de profielen waarmee de originele groeps grenzen zijn bepaald, minus dat van de verlatende partij. De uittreder krijgt ook de kW-max van zijn originele profiel. Er kunnen onderling afspraken gemaakt worden over bonus-uittreedvermogen, dat de groep wel 1-op-1 weg kan geven aan een uittreder (wat mij betreft zonder gelijktijdigheidsfactor).

3.16.3 Lokale afstemming

Onderdeel 206: Wanneer de deelnemer stroom afneemt van het net om de batterij op te laden en de stroom later teruglevert aan de groep wordt de energie twee keer voor afname gemeten. Eén keer bij afname van de deelnemer met de batterij, en een tweede keer wanneer een andere deelnemer de teruggeleverde energie afneemt. Hiermee wordt lokale energieopslag ontmoedigd, waarmee ook de potentie om kWmax(gewogen) te verlagen wordt verminderd.

Reactie Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Het (lokale) net wordt twee keer belast door deze batterij-activiteit. De prijs van kWmax (vermogensprikkel) zou op zichzelf al genoeg prikkel moeten zijn om kWmax te verlagen. Dat moet niet via kWh-prijs gaan (volume prikkel). Wel zou een lagere kWh-prijs natuurlijk helpen om opslag te stimuleren. Als de kWh-prijs beter de daadwerkelijke kosten spiegelt die de netbeheerder hierdoor draagt, komt er een eerlijker model uit, met de juiste prikkels. Prijsprikkels moeten liggen waar ze het gedrag stimuleren.

Dit onderbouwt Aanbeveling I

Aanvullende punten Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

Sturings- en afrekeninterval

De afrekenperiode lijkt op 15 minuten te komen staan. Mogelijk gaat het alleen over tarieven, maar het is te lezen als ook het handhaven van de limieten. Dat is niet wat er nu in praktijk gebeurt, waar de DSO's op kleinere intervallen wil gaan handhaven. Dat is niet wenselijk. De individuele afrekeninterval staat op 15 minuten, bedrijven hebben hun bestaande meet- en regeltechniek ingericht op die interval. Handhaving in andere meeteenheden van de groep vraagt om extra investeringen. De energiehuishouding van de groep is bij een interval van 15 minuten eerlijker en beter te ontwerpen. Anders zouden de groepsgrenzen ook op kW-max in deze kleinere tijdsintervallen moeten worden bepaald, om niet ruimte weg te geven die eerder wel gebruikt kon worden. Deze data is in de praktijk echter niet beschikbaar, waardoor een dergelijke groep niet te ontwerpen is.

Aanbeveling VII:

Maak expliciet dat het sturings- en afrekeninterval op 15 minuten blijft gehandhaafd, zodat bedrijven hun energiehuishouding eerlijk en efficiënt kunnen ontwerpen, zonder extra investeringen in meet en regeltechniek. Kortere meetintervallen kunnen eventueel aanvullend worden gebruikt voor analyse- en leerdoeleinden, maar mogen niet leiden tot handhaving of beperkingen op kleinere tijdschalen. Dit voorkomt dat de groepstransportlimieten onbedoeld strenger worden, terwijl daarvoor in de praktijk de benodigde kW-max data niet beschikbaar is, en het ontwerp van de groep daar niet op kan worden afgestemd.

Aansprakelijkheid

In het programma constateren wij belangrijke verschillen ten aanzien van aansprakelijkheid tussen verschillende DSO's zoals Liander en Enexis op dit punt. Dit creëert onnodige juridische en financiële onzekerheid voor bedrijven die bijdragen aan de energietransitie. Eenduidige en heldere voorwaarden bevorderen een gelijk speelveld en stimuleren investeringen.

Aanbeveling VIII:

Wij verzoeken de ACM om regie te nemen en landelijke harmonisatie van aansprakelijkheidsvoorwaarden te initiëren, leidend tot eenduidige en heldere aansprakelijkheidsvoorwaarden. Dit voorkomt dat regionale verschillen ondernemers onbedoeld afremmen.

Terughoudendheid netbeheerder

De ervaring leert dat de netbeheerder (DSO) terughoudend is om een aanbieding te maken voor een groepscontract met de daarbij horende voorwaarden. Dit veroorzaakt ongewenste sub-optimalisaties bij de betrokkenen van een groepscontract, en daarmee raakt het groepscontract uit zicht. Op dit moment heeft de TSO/ DSO geen enkel incentive om mee te werken, dit veroorzaakt onbegrip, omdat een energiehub de netbeheerder meer controle biedt.

Aanbeveling IX

Het is wenselijk dat de TSO/ DSO de verplichting krijgt binnen een redelijk termijn een gedegen aanbieding te doen aan een hub-initiatief. De aanbieding moet gewogen worden of die netcongestie daadwerkelijk vermindert en voordelen biedt voor alle partijen.

De terughoudende opstelling van de DSO toont zich ook in het feit dat de DSO de omvang van de GTO meestal tot 1 veld, hooguit 2 velden, die op 1 ring zitten beperkt. Door een GTO over meerdere velden en ringen mogelijk te maken, wordt de impact op efficiënter netgebruik groter. Ook vergroot het de mogelijkheid voor samenwerking tussen MS-D en MS-T klanten, waardoor het aantal

bedrijven dat deel kan nemen aan een groep toeneemt en het risico binnen de groep door het grotere aantal deelnemers verkleind.

Aanbeveling X

Wij verzoeken de ACM te overwegen om in de nieuwe netcode een actieve onderzoeksplicht op te nemen om te onderzoeken of meerdere velden en ringen gecombineerd kunnen worden in een GTO. Hierdoor kan de impact op efficiënter netgebruik door delen van capaciteit veel groter zijn, evenals de mogelijkheden van samenwerking tussen MS-D en MS-T klanten.

Eenduidigheid in uitleg

De huidige en voorgestelde netcode laat ruimte voor uiteenlopende interpretaties door de DSO's, wat leidt tot regionale verschillen en onzekerheid voor bedrijven en energiehub.

Aanbeveling XI

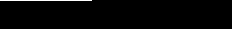
Wij adviseren de ACM om aanvullende beleidsregels of richtsnoeren vast te stellen die uniforme spelregels en beoordelingscriteria vastleggen. Daarnaast stellen wij voor dat DSO's verplicht jaarlijks rapporteren over hun behandeling van GTO-aanvragen. Hiermee ontstaat transparantie en kan de ACM beter toezien op een gelijk speelveld. Tot slot bevelen wij aan dat ACM actief werkt aan harmonisatie via Netbeheer Nederland, zodat er een landelijke lijn ontstaat.

Binnen redelijke termijn

In het ontwerpbesluit wordt meerdere keren vermeld dat de netbeheerder "binnen redelijke termijn" dient te beoordelen en terug te koppelen. Deze formulering is te vrijblijvend. Wanneer netbeheerders hierin (nagenoeg) volledige ruimte krijgen, ontstaat het risico op aanzienlijke vertraging.

Aanbeveling XII

Neem concrete beoordelingstermijnen op in de netcode. Dit draagt bij aan beter te beheersen processen en biedt energiehub initiatieven handelingsperspectief.

Wij zijn bereid deze zienswijze mondeling toe te lichten. U kunt daarvoor contact opnemen met
@oostnl.nl van het programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland.

Met vriendelijke groet,

Namens het Programma Smart Energy Hubs Oost-Nederland

